

Den sydafrikanska agstiftningen

nehåller bland mycket annat samma stil bestämmelsen att om infödda besöker en kyrka inom de vitas område ett förbud häremot kan utfärdas av ministern för infödingsärenden efter klagomål från vitt håll. Vid sitt sammanträde för någon tid sedan beslöt styrelsen för den svenska missionskyrkan i Sydafrika att protestera mot bestämmelsen. Det anfördes bland annat att stadgandet gav varje vit möjlighet att begränsa friheten att besöka en gudstjänst och att det därför i realiteten beskar religionsfriheten. Styrelsen uttalade sig också i princip mot "apartheid" i kyrkliga angelägenheter. Reaktionen är glädjande som ett nytt bevis på att missionskyrkorna i Sydafrika söker verka mot rasförtryck och segregation.

Av intresse är också att Svenska kyrkans missionstyrelse föreslagit att en negerpräst skulle kunna väljas till biskop i missionskyrkan och tydligen utgått från att en infödd skulle bli efterträdare till framlidne biskop Erik Sundgren, men att de svarta representanterna röstade mot detta förslag. Deras avvisande hållning motiverades bl a med följande deklARATION: "Det sätt på vilket afrikanerna (alltså de infödda) styras och behandlas i detta land är mycket osympatiskt. En afrikan är en underlägsen person i styrelsens ögon. På grund av detta skulle kyrkan bli lidande i sina relationer till styrelsen om den leddes av en afrikansk biskop."

D • N

25/5 1958

Regeringsfrågan före valen

Partierna ser i debatten före valen helt naturligt regeringsfrågan som till stor del ett taktiskt problem på kort sikt; de är benägna att diskutera den i propagandans tecken. Mest påtagligt gäller detta socialdemokratiet. Partiet vill genom upplösning valet återvinna sin förlorade maktställning; som ett andra alternativ tänker man sig ett tillfälligt nederlag, som efter en tid av borgerligt styre skall förbytas i seger. Självfallet måste man i detta läge säga nej till tanken på samregering av alla demokratiska riktningar. Men det är högst tvivelaktigt om denna partiets hållning på något längre sikt motsvarar dess egna och dess väljares intressen. Socialdemokratins tillbakagång sammanhänger med förändringar i det svenska samhällets sociala och ekonomiska struktur, och på grund därav är det osannolikt att partiet i framtiden skall återvinna sin majoritetsställning, skall kunna bevara platsen som statsbärande. Under sådana förhållanden måste partiet förr eller senare tänka om och övergå från dominans till samverkan. Ett val som ytterligare begränsar partiets makt kan möjligen snabbt leda till en sådan nyorientering, men det antagliga är att man ännu en tid står kvar i förlegade positioner.

De tre oppositionspartierna har förklarat att de önskar en samregering. I vad mån mera principiella eller mera taktiska överväganden står bakom dessa deklARATIONER är oklart. Högern synes vara det parti som mest bestämt och generellt håller på samregeringstanken, väl förklarligt med hänsyn till att partiet inte under några omständigheter kan antas få möjlighet att självt bilda regering och att det är hänvisat till att

i samarbete med andra göra sin uppfattning gällande. Centern, som under sin nuvarande ledare driver taktiken med en fräck äventyrlighet, som inte saknar behag, är mindre principiellt inriktad i regeringsfrågan, och detsamma gäller folkpartiet, vars ledare i skilda situationer gjort skiftande uttalanden. Men man har skäl att räkna på att de bekännelser till samregeringens grundsats som nu avgivits inte bara är uttryck för oron inför ett regeringssystem i strid mot socialdemokratiet eller för svårigheten att bilda en borgerlig koalitionsministär, utan verkligen innebär löften som står sig även för framtiden.

Men hur går det om socialdemokratiet inte vinner den eller de vinster som möjliggör dess kvarstannande som regeringsparti och vägrar att samverka med de andra? Sakligt närliggande vore en koalition av socialdemokratiet och folkpartiet, därför att dessa partier i själva krisfrågan står varandra nära: de håller på en lagfäst pension och borde kunna jämka hop sina meningar i de punkter som skiljer. Likväl är ett sådant arrangemang uteslutet. Som ensam partner till socialdemokratiet skulle folkpartiet riskera att inte med styrka kunna göra sina synpunkter gällande, att förvandlas till ett stödparti; partiet har inte sådana speciella gruppintressen att det, liksom centern-bondeförbundet 1951—1957, kan köpas av socialdemokratiet för priset av dylika krav genomförande. Man kan inte begära att folkpartiet, sedan 1948 det största oppositionspartiet, genom en koalition av denna art skulle utsätta sig för att förlora massor av väljare till högern och centern, för vilka en dylik allians skulle bli en chans att

driva opposition med större hänsynslöshet och större framgång.

Inte heller är en ny röd-grön koalition för närvarande antaglig. I pensionsfrågan står centern mest fjärran från socialdemokratin, och därtill kommer att den just på grund av motsättningarna i denna fråga brutit med detta parti efter sex års samverkan. Inte ens hr Hedlund lär kunna hoppa så duktigt som att nu återuppta detta samarbete.

Av liknande skäl synes emellertid en borgerlig regeringsallians nära nog utesluten. Högers besparingsförslag, som utgör ett hot mot viktiga sidor av socialpolitiken, kan inte godtas av folkpartiet; även om dessa förslag inte alltigenom är så allvarligt menade — de är så slarvigt utformade att intrycket

blir hämningslös demagogi — skulle de kompromettera en koalition. Då centern så bestämt säger nej till en lagfäst pension, ter sig även en samverkan mellan detta parti och folkpartiet minst sagt osannolik. Det är uteslutet, och det har dess bättre hr Ohlin gjort fullt klart, att folkpartiet skulle kompromissa åt höger i pensionsfrågan. Varje försök i den riktningen måste tveklöst avvisas.

I händelse av en regeringskris synes därför för närvarande en folkpartiregering utan allianser vara den antagliga lösningen. Men vi måste räkna på att en sådan lösning betraktas blott som en nödfallsutväg, ett provisorium på kort tid, och att liberalismen — den verkliga centern — ställer den demokratiska samregeringen som politiskt mål.